

Pornografia

Wstęp

Oglądanie pornografii stało się w epoce cyfrowej zjawiskiem masowym i można ją porównać do znanego ze świata mody zjawiska zwanego fast fashion. W naszym społeczeństwie pornografię często postrzega się jako legalną formę indywidualnego czerpania przyjemności seksualnej i konsumuje się ją masowo ze względu na dużą ilość dostępnych i bezpłatnych treści.

Pornografia jest zatem dostępna dzisiaj dla każdego, w tym także dla dzieci i młodzieży, które są konfrontowane z tego typu treściami w coraz młodszym wieku. Kontakt ten nie pozostaje bez wpływu na ich samopoczucie, a także na ich wyobrażenia o seksie i praktyki seksualne.

Celem materiału jest po pierwsze zdefiniowanie pojęcia „pornografia”, po drugie przedstawienie problemu oglądania pornografii przez dzieci i młodzieży oraz znalezienie odpowiedzi na pytania: jakie są motywy oglądania pornografii? Czy chodzi tylko o edukację seksualną, czy o zaspokojenie potrzeb seksualnych? Jakie ryzyko niesie ze sobą konsumpcja pornografii? W dalszej części artykułu przedstawiono rady dla rodziców i specjalistów dotyczące tego, jak mogą podejść do tego tematu w pracy z dziećmi i młodzieżą. Jej podstawą jest zawsze zaufanie i postawa nieoceniająca.

Fast fashion

Fast fashion to trend szeroko rozpowszechniony w świecie przemysłu modowego, który opiera się na ultraszybkim wprowadzaniu nowych kolekcji. Ta tania w produkcji moda „jednorazowego użytku” wywiera fatalny wpływ na życie społeczne i środowisko.

Spis treści:

Czym jest
pornografia?

Konsumpcja
pornografii w liczbach

Jak można chronić dzieci i młodzież przed szkodliwymi
skutkami oglądania filmów pornograficznych

Pornografia
w świetle prawa

1. Czym jest pornografia?

Kiedy pod koniec XVIII wieku Restif de la Bretonne pisał „Le pornographe”, nie wiedział, że tytuł ten, którym określał osoby świadczące usługi seksualne w Paryżu, stanie się w przyszłości pojęciem obejmującym zjawisko obecne w literaturze, fotografii, kinie oraz internecie.

Do dziś znaczenie terminu „pornografia” jest szeroko dyskutowane. To, co jedni uznają za pornografię, inni uważają za treści niepornograficzne. Brak ogólnie obowiązującej definicji. Choć każde ujęcie pornograficzne jest ujęciem o charakterze seksualnym, to nie każde ujęcie o charakterze seksualnym jest ujęciem pornograficznym.

Cechy charakterystyczne pornografii to przede wszystkim:

dosadny, voyeurystyczny, naturalistyczny

charakter – film pornograficzny pokazuje wszystko, film erotyczny pokazuje tylko część, a resztę podpowiada. W przeciwieństwie do erotyki, pornografia nie pozostawia miejsca na wyobraźnię;

zamiar producentów treści pornograficznych

– podniecenie seksualne konsumentów to ich jedyny cel. Pod tym względem ujęcie pornograficzne różni się od przedstawienia seksualności o charakterze naukowym lub artystycznym.

Z kolei w pornografii brak:

emocjonalności – stosunek seksualny jest czysto mechaniczny i przebiega według z góry ustalonego scenariusza. Dużo czasu poświęca się na prezentowanie stanu przed orgazmem, natomiast stan po orgazmie jest niemal całkowicie pominięty. Pornografia to surowe przedstawienie seksualności, pozbawione czułości.

tabu – czysto konsumpcyjny i nastawiony na zysk charakter pornografii prowadzi do tego, że inscenizuje się coraz bardziej ekstremalne zachowania, ponieważ widzowie przyzwyczaili się już do przekazów o niższym poziomie ekstremalności.

Nawet, jeśli niemożliwe jest ogólne zdefiniowanie pornografii, to można określić pewne punkty, na podstawie których jednoznacznie identyfikuje się ujęcia pornograficzne i odróżnia się je od innych form obrazowania seksualności.

Media pornograficzne na przestrzeni wieków

Po zdjęciach pornograficznych pojawiły się filmy kinowe, potem filmy na VHS, a na koniec pornografia w telewizji, czemu w Europie dał początek płatny kanał Canal+, wyświetlając w sobotnie wieczory filmy pornograficzne, który były dostępne tylko dla abonentów. Prawdziwą eksplozję pornografii wywołał jednak internet. Dziś możliwy jest szybki dostęp do treści pornograficznych bez wychodzenia z domu i wydawania pieniędzy – wystarczy jakiegokolwiek urządzenie z dostępem do internetu. Rozwój nośników treści doprowadził do „demokratyzacji” dostępu do pornografii.

2. Konsumpcja pornografii w liczbach

W ciągu kilku dekad pornografia z tanich, słabej jakości filmów wyświetlanych w podrzędnych kinach przekształciła się w przemysł przynoszący ogromne dochody.

Prym w tej branży wiodą platformy cyfrowe i koncerny, które je kontrolują, jak np. MindGeek z siedzibą w Luksemburgu. Liczba filmów dostępnych w różnych witrynach sięga setek milionów. Według badania przeprowadzonego we Francji przez firmę Arcom, opartego na danych Médiamétrie dotyczących korzystania z internetu w roku 2023, narażenie małoletnich na treści pornograficzne w internecie gwałtownie rośnie.

Każdego miesiąca strony pornograficzne odwiedza 2,3 mln małoletnich. Liczba ta szybko wzrosła w ostatnich latach. Wśród osób powyżej 12. roku życia tego typu strony odwiedza co miesiąc więcej niż połowa chłopców i jedna trzecia dziewcząt. W wieku od 16 do 17 lat są to prawie dwie trzecie. Średnio 12% osób odwiedzających strony internetowe zawierające treści pornograficzne to osoby małoletnie. Reprezentatywne badanie przeprowadzone przez Krajowy Urząd ds. Mediów Nadrenii Północnej-Westfalii w Niemczech wykazało, że co trzecie dziecko w wieku od 11 do 17 lat (35%) zetknęło się już z treściami pornograficznymi.

W Polsce temat dostępu dzieci i młodzieży do pornografii badany był w roku 2022 przez NASK-PIB. Jego ustalenia można znaleźć w raporcie „Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania”. Badaniem objęto próbę prawie 5 tysięcy uczniów (w tym z 6 i 8 klasy szkoły podstawowej n = 3226 oraz 2 klasy szkoły ponadpodstawowej n = 1601) ze 160 szkół we wszystkich 16 województwach w Polsce.

Najważniejsze wnioski z badania:

72%

72% ankietowanych uważa, że dostęp do treści pornograficznych w internecie jest łatwy,

11 lat

średnia wieku, w którym dzieci pierwszy raz widziały treści pornograficzne, wynosi niespełna 11 lat, natomiast wśród starszej młodzieży – 12 lat. Prawie co piąty (18,5%) z ankietowanych miał mniej niż 10 lat, kiedy po raz pierwszy zetknął się z treściami o charakterze seksualnym;

50%

ponad 50% nastolatków w Polsce chociaż raz w swoim życiu widziało treści pornograficzne w internecie;

23,9%

codziennie treści pornograficzne w internecie ogląda 23,9% nastolatków w wieku 16 lat oraz 21,5% 12 i 14 lat;

71,6%

71,6% spośród wszystkich nastolatków oglądających pornografię robi to, korzystając z telefonu komórkowego bądź smartfona.

Dlaczego dzieci i młodzież konsumują treści pornograficzne?

W przypadku kontaktu dzieci i młodzieży z materiałami pornograficznymi należy dokonać rozróżnienia pomiędzy kontaktem mimowolnym a kontaktem świadomym.

Kontakt mimowolny może przybierać różne formy:

- spoglądanie na ekran osoby dorosłej przeglądającej stronę pornograficzną,
- wpisywanie do wyszukiwarek słów o charakterze seksualnym,
- wyskakujące okna (pop-up) na stronie internetowej,
- otrzymany w wiadomości link, który wygląda na nieszkodliwy, ale odsyła do treści pornograficznych,
- zdjęcia, filmy i linki w wiadomościach prywatnych lub na czatach grupowych.

Kontakt z materiałami pornograficznymi może być również mniej lub bardziej samodzielny:

- poszukiwanie informacji na temat seksualności w filmach pornograficznych, gdy brak właściwej edukacji seksualnej,
- ciekawość,
- smak zakazanego owocu,
- otrzymywanie zdjęć, filmów i linków w wiadomościach prywatnych lub na grupowych czatach.

Dlaczego konsumpcja pornografii wiąże się z ryzykiem?

Jeżeli podstawowym i pierwszym źródłem wiedzy o seksualności będą dla młodzieży strony pornograficzne, istnieje ryzyko, że pornografia stanie się normą seksualną.

Projekt *Children Online: Research and Evidence (CO:RE)*, w ramach którego przeprowadzono badania w ponad 30 krajach europejskich, wyróżnił 4 kategorie zagrożeń, na które narażone są dzieci i młodzież w internecie.

Dzieci i młodzież są narażone na ryzyko, gdy:

trafiają na potencjalnie niebezpieczne treści,	doświadczają niebezpiecznych kontaktów,	są uczestnikami, świadkami lub ofiarami potencjalnie szkodliwego zachowania,	są stroną szkodliwego układu i/lub zostali w jego ramach wykorzystani np. są szantażowani (sextorion).
--	---	--	--

Pornografia dotyczy trzech z tych kategorii, a mianowicie treści, szkodliwych zachowań i wchodzenia w niebezpieczny układ. Pod pojęciem „pornografia” należy rozumieć tutaj treści online pozbawione wartości artystycznej, przedstawiające czynności seksualne lub nagich ludzi w sposób, który ma wywołać podniecenie seksualne użytkownika.

Treści mogą przedstawiać seksualność kobiety, która często jest traktowana jako obiekt seksualny, a tym samym wpływać na praktyki seksualne młodych ludzi. Stanowi to zagrożenie dla następujących elementów zdrowego związku:

- **szacunek dla siebie samego i drugiej osoby** – poszanowanie dla własnych uczuć i wartości, a także uczuć i wartości drugiego człowieka, co oznacza zaakceptowanie faktu, iż każdy jest inny;
- **dobra komunikacja** – umiejętność wyrażania siebie, a przy tym akceptacja innych;
- **równość partnerska** – ważne jest samopoczucie obojga partnerów, przywiązanie bazujące na wzajemności,
- **przyjemność** – uczucie zaspokojenia, które odczuwa się, gdy pożądanie lub potrzeba zostaną zaspokojone,
- **zgoda** – musi być udzielona dobrowolnie, powinna być to wolna i świadoma decyzja.

Konsumowanie materiałów pornograficznych może prowadzić do zachowań uzależniających. Uzależnienie objawia się nagłą chęcią oglądania materiałów porno. Młody człowiek nie decyduje już sam o tym, kiedy chce coś zobaczyć. Prowadzi to do tego, że traci zainteresowanie codziennymi zajęciami w grupie przyjaciół, woli zostawać w domu lub nie odczuwa prawdziwej przyjemności z seksu z powodu zbyt wysokich oczekiwań cielesnych.

Problematyczna konsumpcja pornografii

Zamiast o uzależnieniu od pornografii lepiej mówić o problematycznej konsumpcji pornografii, ponieważ oprócz uzależnienia cechuje je również hiperseksualność lub zaburzenia kontroli impulsów. Jest to uwarunkowane ewolucyjnie – mózg kojarzy bodźce i czynności seksualne z wyjątkowo atrakcyjnymi nagrodami. W miarę upływu czasu konsumpcja staje się coraz intensywniejsza, skutkiem czego osoby dotknięte uzależnieniem muszą zwiększać dawkę, aby osiągnąć ten sam poziom przyjemności i podniecenia. Ten sam efekt zapewniają sobie poprzez wydłużenie czasu oglądania lub inne silniejsze bodźce. Myśli stale krążą wokół pornografii i możliwości jej konsumpcji, coraz trudniej jest nie poddać się tej silnej potrzebie. Coraz intensywniejsza konsumpcja ma również negatywny wpływ na związek. Permanentna utrata kontroli nad częstotliwością, czasem trwania i miejscem konsumpcji (np. potajemna konsumpcja w pracy) oraz zakończone niepowodzeniem próby ograniczenia lub długotrwałej abstynencji skutkują nie tylko obciążeniem psychicznym (np. poczucie winy i wstydu, zaniżona samoocena), ale także problemami w sferze socjalnej i prawnej. O tym, że konsumpcja ma charakter uzależnienia, świadczy fakt jej kontynuowania, mimo iż ma ona negatywny wpływ na inne obszary życia.

Treści związane z wykorzystywaniem seksualnym małoletnich (powszechnie określane jako CSAM – Child Sexual Abuse Material – materiały przedstawiające wykorzystywanie seksualne dzieci)

Termin ten odnosi się do seksualnego przedstawiania małoletnich. Sekcja „Nastolatki” na stronach pornograficznych jest jedną z najczęściej odwiedzanych. Treści te wykorzystują brak doświadczenia młodych aktorów. Także dorośli aktorzy przebijają się za dziewczynki lub chłopców, aby odegrać role uległych, i odgrywają role w scenach, które nierzadko przypominają gwałt, którego widzem jest ich partner seksualny. Mimo że unijna *Dyrektywa z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci* mówi o przedstawieniach zachowań o charakterze seksualnym osób „wyglądających jak dziecko”, to kwestię penalizacji tego typu treści pozostawiono krajom członkowskim UE.

W Polsce penalizowane jest produkowanie, utrwalanie, posiadanie, uzyskiwanie dostępu, rozpowszechnianie i prezentowanie zarówno treści pornograficznych z udziałem małoletniego (sankcja karna do lat 12), jak i treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej (sankcja karna do lat 2). Materiały typu CSAM

można anonimowo zgłosić na stronie Dyżurnet.pl. Statystyki dotyczące zgłoszeń tego typu nielegalnych treści są dostępne w raporcie rocznym Dyżurnet.pl.

Kolejne zjawisko – revenge porn (pornografia z zemsty), czyli wrzucanie do sieci prywatnych filmów erotycznych (sekstaśmy) w celu dokonania na kimś zemsty, zniszczyło już życie wielu młodych ludzi.

Platformy oraz użytkownicy płacą za publikowanie w sieci filmów pornograficznych z własnym udziałem. Może to zachęcić część młodych ludzi do skorzystania z tej możliwości dorobienia do kieszonkowego. Nie zdają sobie jednak oni sprawy z tego, że gdy obrazy te znajdą się w sieci, nie będą już mieli kontroli nad sposobem ich wykorzystywania.

3. Jak można chronić dzieci i młodzież przed szkodliwymi skutkami oglądania filmów pornograficznych

Ważne jest, aby zdestygmetyzować pornografię i nie robić z niej tematu tabu. Szczególnie istotna jest edukacja młodzieży, w pierwszej kolejności na temat seksualności, a w drugiej na temat pornografii. Kiedy poruszamy ten temat z młodzieżą, powinniśmy mieć na celu to, aby młodzież zrozumiała, że nie jest to nic wstydliwego i że można o tym rozmawiać. Dzięki temu będą być może mieli w przyszłości więcej odwagi, aby z ufnością rozmawiać o swoich obawach dotyczącymi tej kwestii z innymi ludźmi, kiedy odczują taką potrzebę. Pomoże to również przezwyciężyć zahamowania przed szukaniem profesjonalnej pomocy.

Dla rodziców

Kontrolujcie własne reakcje, kiedy dowiecie się o tym, że wasze dziecko konsumuje pornografię

W związku z tym Culture Reframed opracowało model określany jako COMPOSE, który zaleca w takiej sytuacji: zachowanie spokoju, przejęcie kontroli, wyjaśnienie szczegółów i utrzymanie z dzieckiem relacji opartej na zaufaniu.

Culture Reframed

Culture Reframed to globalna organizacja akademicka non-profit zrzeszająca naukowców, specjalistów i aktywistów, którzy za cel postawili sobie przeciwdziałanie szkodliwym skutkom pornografii na młodzież.

Korzystajcie z coraz lepszych narzędzi kontroli rodzicielskiej, które mogą okazać się pomocne w przypadku dzieci poniżej 12 roku życia

Filtry (np. Familylink) umożliwiają ograniczenie dostępu do niektórych stron internetowych, kontrolę czas korzystania z nich oraz śledzenie, co robi dziecko. Filtry mogą być pomocne, ale mogą także przynieść efekt przeciwny do zamierzonego, jeśli starsze dzieci znajdą sposób na ich obejście. Pojawia się również kwestia ochrony prywatności dziecka. Jednym z rozwiązań byłoby ustawienie tych filtrów od początku i towarzyszenie dziecku podczas korzystania z internetu. Ta kontrola aspektów technicznych w żaden sposób nie zastąpi rozmowy z dzieckiem w drodze do coraz bardziej swobodnego korzystania z internetu.

Skierujcie dzieci na legalne strony

Chodzi o to, aby pokazać młodzieży, gdzie w internecie znajdzie informacje i porady na temat seksualności.

Dla nauczycieli i kadry pedagogicznej

Włączcie tematykę pornografii do lekcji edukacji seksualnej

Dzieci i młodzież dotkniętą tym problemem należy zachęcać do szukania pomocy. W tym celu niezbędne są rozmowy i destygmatyzacja takich tematów jak konsumpcja pornografii i seksting. Dzieci i młodzież często wstydzą się zwrócić się ze swoim problemem do zaufanej osoby. Należy poinformować ich także o miejscach, gdzie zachowają swoją anonimowość, takich jak telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 116111.

4. Pornografia w świetle prawa

Od 22 listopada 2022 r. obowiązuje Digital Services Act (DSA), akt Unii Europejskiej o usługach cyfrowych, który w sposób jednolity reguluje działalność dostawców usług cyfrowych na terenie UE. DSA ma na celu wzmocnienie praw wszystkich użytkowników, głównie poprzez uwzględnienie szczególnej odpowiedzialności dostawców usług cyfrowych wobec dzieci. Ma także poprawić ochronę dzieci za pośrednictwem platform internetowych, w tym dostawców materiałów pornograficznych.

W Polsce Akt o usługach cyfrowych wszedł w życie 17 lutego 2024 r. Mówi on o tym, że dostawcy platform internetowych i wyszukiwarek internetowych powinni podejmować działania w celu ochrony małoletnich przed treściami mogącymi zaszkodzić ich rozwojowi fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu oraz zapewniać narzędzia umożliwiające warunkowy dostęp do takich informacji.

Należy uświadomić młodym ludziom, że istnieją różne przepisy chroniące małoletnich. Ważne jest, aby zrozumieli, że nie powinni bać się zgłosić się na policję, jeśli okaże się, że treści z ich udziałem zostały udostępnione osobom trzecim bez ich uprzedniej zgody. Policja potraktuje ich jak osoby pokrzywdzone, a nie jak osoby, które popełniły przestępstwo.

Dzieci i młodzież muszą nauczyć się prawidłowo rozpoznawać pornografię i wyrobić sobie do niej zdrowe nastawienie. W obcowaniu z pornografią ważne jest, aby nabyć umiejętność korzystania z mediów.

W Polsce kwestię penalizacji udostępniania i prezentowania treści pornograficznych osobom poniżej 15 roku życia reguluje Kodeks karny (art. 200). Zabronione jest wobec takich osób prezentowanie treści pornograficznych, udostępnianie przedmiotów o charakterze pornograficznym, rozpowszechnianie treści pornograficznych, a także reklama lub promocja takiej działalności w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi.

Herausgeber: Service national de la jeunesse (SNJ)

Service national de la jeunesse L-2926 Luxembourg

www.snj.lu

www.bee-secure.lu

Die Creative-Commons-Lizenz dieser Publikation nachlesen:
www.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.de

Polska adaptacja:

NASK

saferinternet.pl

Dofinansowane przez
Unię Europejską